

IETS OVER MOLLUSKEN VAN DE EILANDS POLDER IN NOORD-HOLLAND

In een artikel van Over en Damen-Van Hapert (1967) wordt gesproken over het gezamenlijk voorkomen van Hydrobia stagnorum, Lymnaea palustris, L. truncatula en Oxyloma elegans in een greppelmilieu.

Door ervaringen met Hydrobia stagnorum op de Waddeneilanden, Friesland en Noord Holland, kwam deze combinatie van dieren mij merkwaardig voor. Intuïtief dacht ik, dat hier eerder Potamopyrgus jenkinsi zou leven. Op 17 november 1968 bezocht ik het door Over e.a. (1967) beschreven greppelgebied en de sloot IX. In de greppels trof ik naast Lymnaea truncatula, L. palustris en Oxyloma elegans uitsluitend Potamopyrgus jenkinsi aan. In de sloot leefde naast L. palustris, L. peregra, Planorbis planorbis en Valvata piscinalis, P. jenkinsi in grote hoeveelheden. Ik neem dan ook aan dat het waarnemen van Hydrobia stagnorum hier op een determinatiefout berust.

Overigens zou het interessant zijn te weten, wat de werkelijke verspreiding van Hydrobia stagnorum in Nederland is. Ik denk, dat zij in werkelijkheid niet meer zo algemeen is als men wel denkt. Zij komt optimaal voor in ondiep water met sterk schommelend zoutgehalte (b.v. van 4000 naar 12000 mg Cl/ltr). Een sterke aanwijzing voor haar aanwezigheid is meestal Ruppia spiralis; een plant, die kennelijk dezelfde eisen aan het milieu stelt. Niet zelden vindt men hier ook de plant met een veel grotere oecologische reikwijdte: Potamogeton pectinatus. Ruimtelijk gezien wordt Hydrobia stagnorum vaak begeleid door Potamopyrgus jenkinsi. Er zijn echter aanwijzingen dat in de tijd gezien hier meer sprake is van concurrentie en dat P. jenkinsi Hydrobia stagnorum plaatselijk verdringt. Onder andere op Terschelling zijn er sterke aanwijzingen, dat P. jenkinsi H. stagnorum grotendeels heeft verdrongen. Daarbij komt dan nog, dat H. stagnorum vaak wordt geplaagd door vervuiling en dijkverhoging. Ik deed nog wat waarnemingen in de Eilands polder. De meeste en voor dit gebied interessantste mollusken trof ik aan in de LEI, een meertje op veengrond. In de zomer van 1941 vond Van Nieuwenhoven (1942) in deze omgeving (station 89) een chloorgehalte van 400 mg/l. Ik vond hier 340 mg/l, zodat er kennelijk niet veel is veranderd. (Het Spec. Gelcidingsvermogen was nu 1500 .S) Het aantal dode mollusken en de geringe begroeiing in aanmerking genomen, is men geneigd hier aan een vervuiling te denken, maar daar zijn verder weinig aanwijzingen voor. Gevist wordt er kennelijk wel, gezien de tientallen flipdopjes van een bekend biermerk, die bij iedere haal van het net naar boven kwamen.

Langs de kanten was een brede rietkraag en daar en in de toegangssloten was een lichte begroeiing van Myriophyllum spicatum, Potamogeton pectinatus, Elodea canadensis en Nasturtium spec.

In het midden van het meer op 2 meter diepte trof ik flinke hoeveelheden Anadonta anatina aan, waarvan echter zeker 80% dood; verder Dreissena polymorpha (alles dood), Lymnaea stagnalis (alles dood), Bythinia tentaculata, Valvata piscinalis, Potamopyrgus jenkinsi + var. aculeata (vrijwel alles dood), Theodoxus fluviatilis (op Anadonta), Planorbis crista (alles dood), Lymnaea auricularia (alles dood). Op stenen langs de rand van het meer zat Ancylus fluviatilis.

In de toevoersloten in dichte begroeiing of langs de randen leefden: Physa fontinalis, Planorbis albus, Valvata piscinalis, Bithynia tentaculata, Potamopyrgus jenkinsi, Lymnaea auricularia, Planorbis contortus en P. vortex.

Van deze omgeving geeft Van Nieuwenhoven (1942) geen mollusken. Van de Eilandspolder en de polders in de Eilandspolder noemt Van Nieuwenhoven noch Hydrobia stagnorum, noch Potamopyrgus jenkinsi. Van dit gebied noemt hij uit 1941: Planorbis planorbis, P. crista, Lymnaea ovata, Physa fontinalis, Bithynia tentaculata en Valvata piscinalis. Het is zeer wel mogelijk dat Potamopyrgus jenkinsi, die daar nu een algemene verschijning is, eerst na 1941 is verschenen.

George Visser. Biol. Station, Terschelling.

Literatuur:

- Nieuwenhoven van, P.J., 1942. Onderzoek naar het voorkomen van submerse phanerogamen en van gastropoden in het polderwater van N. Holland. Ned. Kruidk. Arch., 52, p. 333-370.
- Over H.J. en N. Damen-van Hapert, 1967. Waarnemingen over het voorkomen van Hydrobia stagnorum, Lymnaea palustris, L. truncatula en Oxyloma elegans in een greppelmilieu. Basteria 31, p. 45-63.